

KAINUUN KESTÄVÄN ENERGIANKÄYTÖN TOIMINTASUUNNITELMA VUOTEEN 2020

Kainuu Sustainable Energy Action Plan (SEAP) under Covenant of Mayors

Tiivistelmä

Kajaani 2014

European Union

European Regional Development Fund

KAINUUN KESTÄVÄN ENERGIANKÄYTÖN TOIMINTASUUNNITELMA VUOTEEN 2020

Kajaani 2014

Kansikuva: kainuu.fi

Credits

SEAP preparation: BENVIROC Oy (Emma Liljeström, Suvi Monni, Juha Kukko)

SEAP preparation regional steering committee:

Organisation and rôle	Persons
Regional Council of Kainuu	SEAP implementer, adhering to the Covenant of Mayors
ELY Centre	Environmental authority for Kainuu and SEAP regional stakeholder
City of Kajaani	Local municipal authority, SEAP regional stakeholder
University of Oulu	Energy Thematic Programme, SEAP implementer
Kainuun Etu	STEP project partner; SEAP good practice transfer coordinator; SEAP implementer
	Jouni Ponnikas Hannu Heikkinen
	Unto Ritvanen Tarja Laatikainen
	Paula Malinen
	Timo Karjalainen Kaarina Prittinen
	Tuomo Tahvanainen Silja Keränen Ninetta Chaniotou

Tiivistelmä

Kainuun maakunta liittyi eurooppalaiseen kaupunginjohtajien ja alueiden johtajien ilmastopimukseen maakuntahallituksen päätöksellä 28.4.2014. Ilmastopimukseen liittyminen velvoittaa alueen asettamaan vähintään 20 % päästövähennystavoitteen vuoteen 2020 mennessä. Alueen on lisäksi laadittava kestävä energiankäytön toimintasuunnitelma (SEAP, Sustainable Energy Action Plan) tavoitteeseen pääsemiseksi. SEAP:n toimenpiteiden tulee kattaa rakennusten ja tieliikenteen energiankäyttö. Lisäksi Kainuun SEAP:iin päätettiin sisällyttää päästökaupan ulkopuolisen teollisuuden sekä yhdyskuntien jätehuollon päästöt.

Kainuussa SEAP:n tavoitteeksi asetettiin 25 % kokonaispäästöjen vähentäminen vuoden 2009 tasosta SEAP:n sektoreilta. Tavoite on sama kun Kainuun vuoteen 2020 ulottuvassa ilmastostrategiassa, joka kuitenkin kattoi kaikki Kainuun päästösektorit. Vuonna 2009 maakunnan päästöt SEAP:n sektoreilta olivat 623 kt CO₂-ekv, eli 25 % vähennys merkitsisi noin 156 kt CO₂-ekv vähennystä vuoteen 2020 mennessä. Kainuun päästöt kaikilta sektoreilta olivat 868 kt CO₂-ekv, eli ilmastostrategian mukainen 25 % päästövähennystavoite merkitsisi noin 217 kt CO₂-ekv päästövähennystä.

Kainuussa pyritään kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen useilla eri toimenpiteillä. Kajaanin kaupunki sekä Kainuuseen kuuluvat kahdeksan muuta kaupunkia ja kuntaa vähentävät päästöjään vesihuollon energiatehokkuutta parantamalla, vaihtamalla katuvalaistuksen valaisimet energiatehokkaisiin LED-valaisimiin, tehostamalla julkisten rakennusten ekotehokkuutta sekä luopumalla öljylämmitteisistä kiinteistöistä asteittain kokonaan. Kainuun kunnista Kajaani on tällä hetkellä ainoa, joka on solminut energiatehokkuussopimuksen (KETS/ KEO) työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Tavoitteena on, että muutkin kunnat ja kaupungit liittyisivät sopimukseen ja alkaisivat toteuttaa toimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi. Kuntien ja kaupunkien oman toiminnan energiankulutuksen päästöjen arvioidaan vähenevän toimenpiteiden ansiosta 11 kt CO₂-ekv vuodesta 2009 vuoteen 2020 mennessä.

Uudis- ja korjausrakentamisen ekotehokkuuden parantamiseksi Kainuussa järjestetään ennakoivaa neuvontaa ja ohjausta. Esimerkiksi Kajaanin rakennusvalvontaan on rekrytoitu LVI-tarkastaja, jonka vastuualueeseen kuuluu rakentamisen energiaohjaus. Vähähiiliseen talouteen siirtymistä Kainuu edistää suosimalla puurakentamista ja toimimalla puurakentamisen edelläkävijänä.

Kainuussa käynnistyi vuonna 2013 Motivan koordinoima energianeuvontahanke ja vuonna 2015 maakunnassa käynnistyy ELY-keskuksen rahoittama Ilmastohanke, jossa keskitytään pitkälti niin alueen asukkaiden kuin viranomaistenkin tiedonlisäämiseen ja neuvontaan. Kouluja ja päiväkoteja pyritään valjastamaan mukaan ympäristöohjelmiin, jotta ympäristökasvatus olisi mahdollisimman laaja-alaista ja tavoittaisi kaikki alueen asukkaat ikään, sukupuoleen tai asuinkuntaan katsomatta. Energianeuvonnan sekä uudis- ja korjausrakentamisen ohjauksen arvioidaan vähentävän päästöjä

68 kt CO₂-ekv vuoden 2009 tasosta vuoteen 2020 mennessä, kun energiaa säästetään ja öljylämmityksestä siirrytään kaukolämmön ja puun käyttöön.

Uusiutuvien energianlähteiden käytön lisäämisessä on Kainuun suurin päästövähennyspotentiaali. Kainuun bioenergiaohjelman tavoitteena on, että metsäenergian hyödyntämistaso nostetaan 900 GWh:iin vuoteen 2015 mennessä. Alueelle suunniteltujen tuulivoimahankkeiden yhteenlaskettu tuotantopotentiaali on yli 1,2 TWh vuonna 2020. Päästövähennyksiä tavoitellaan lisäksi biokaasu- ja bioöljylaitoksia rakentamalla. Uusiutuvien energianlähteiden käyttöä lisäämällä tavoitellaan yhteensä noin 109 kt CO₂-ekv päästövähennystä vuoteen 2020 mennessä.

Henkilöautoilua vähennetään kehittämällä joukkoliikennettä usein eri toimenpitein. Linja-autoliikennettä edistetään parantamalla vuorotarjontaa sekä kokeilemalla uusia joukkoliikenteen muotoja, kuten kutsu-joukkoliikennettä. Kävelyä ja pyöräilyä edistetään esimerkiksi panostamalla kevyenliikenteen väylien talvikunnossapitoon. Liikennebiokaasun tuotantoa ja jakelua edistetään, ja vuoteen 2020 mennessä pyritään lisäksi sitouttamaan yksi merkittävä toimija, kuten esimerkiksi paljon henkilöautoja käyttävä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, liikennebiokaasun käyttöön. Tällä tavoin saadaan kehitettyä biokaasun tuotanto-jakeluketjua ja sitä kautta myös kuluttajat voivat vähitellen siirtyä liikennebiokaasun käyttöön. Lisäksi pyritään edistämään cleantech-ratkaisujen yleistymistä yksityisautoilussa. Tieliikenteen päästöjen arvioidaan vähenevän 17 kt CO₂-ekv vuoteen 2020 mennessä.

Jätteenkäsittelystä vastaa Kainuun jätehuollon kuntayhtymä Ekokymppi. Jätteenkäsittelystä aiheutuvia päästöjä vähennetään tiedottamalla asukkaita kestävän kulutuksen ja kierrätyksen merkityksestä. Syntyvän sekajätteen määrää pyritään vähentämään prosentilla vuodessa asukaslukuun suhteutettuna, ja biojätteen kaatopaikkasijoitusta vähennetään. Toimenpiteillä arvioidaan saavutettavan noin 10 kt CO₂-ekv päästövähennykset vuoteen 2020 mennessä.

Edellä mainittujen kahdentoista toimenpiteen lisäksi maakunta on valinnut kaksi lisätoimenpidettä, jotka ovat Kainuun metsien säilyttäminen hiilinieluna ja luomu- ja lähiruoan suosion kasvattaminen. Lisätoimenpiteillä varmistetaan maakunnan elinvoimaisuuden säilyminen ja vihreä kasvu. Onnistuneesti toteutettuna lisätoimenpiteet kasvattavat Kainuun metsien hiilinielua ja vähentävät päästöjä.

Vuodelle 2020 tehdyissä skenaariolaskelmissa on otettu huomioon sekä kansalliset toimenpiteet että SEAP:ssa määritellyt toimenpiteet. Kansallisia, myös Kainuun päästöihin vaikuttavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi kiristyvät rakennusten energiatehokkuusvaatimukset, lait biopolttoaineiden edistämiseksi liikenteessä sekä uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tuotantotuesta sekä maankäyttöön ja metsiin liittyvät valtakunnalliset ohjelmat ja tavoitteet. Skenaariolaskelmien mukaan Kainuun päästöt vähenevät SEAP:n sektoreilla 34 % (215 kt CO₂-ekv) vuoteen 2020 mennessä, kun kaikki toimenpiteet toteutetaan. Näin ollen asetettu 25 % päästövähennys toteutuisi SEAP:ssa mukana olevilla sektoreilla, ja myös kaikille sektoreille Kainuun ilmastostrategiassa asetettuun tavoitteeseen päästäisiin.

SEAP:n toimenpiteiden toteuttaminen aloitetaan vuonna 2015, toimenpiteistä vastaavissa yksiköissä. Osa toimenpiteistä pohjautuu jo käynnissä oleviin ohjelmiin tai hankkeisiin ja niiden toteuttamista jatketaan suunnitelmien mukaisesti. SEAP:ssa esitetään tietolaatikoiden muodossa hyviä käytäntöjä, joita voidaan hyödyntää suunnitelman toimeenpanossa sekä esimerkkejä

hankkeista, joihin osallistuminen tukisi SEAP:n toimeenpanoa. Kaupunginjohtajien ja alueiden johtajien ilmastopöytäkeskusteluun osallistuvat alueet saavat käyttöönsä joukon innovatiivisia rahoitusmahdollisuuksia, joita voidaan hyödyntää myös Kainuussa. Myös mahdollisia rahoituskanavia on tarkasteltu SEAP:ssa.

Kainuu pyrkii asetettuun päästövähennystavoitteeseen – 25 % kokonaispäästöjen vähenemä vuonna 2020 verrattuna vuoteen 2009 – kahdentoista toimenpiteen avulla (ks. taulukko).

Taulukko. SEAP:n toimenpiteet ja sektorit, joille päästövähennykset kohdistuvat, toimenpiteiden tyypit sekä arvioitu päästövähennys vuonna 2020 verrattuna vuoteen 2009.

Numero	Toimenpiteen nimi	Päästösektori	Toimenpiteen tyyppi	Päästövähennys kt CO ₂ -ekv
Toimenpide 1	Kajaanin kaupungin oman toiminnan energiankulutuksen vähentäminen	Kuntien rakennukset ja toiminnot	Suunnittelu, cleantech	11,0
Toimenpide 2	Muiden kuntien oman toiminnan energiankulutuksen vähentäminen	Kuntien rakennukset ja toiminnot	Suunnittelu, cleantech	
Toimenpide 3	Uudis- ja korjausrakentamisen ohjaus	Asuin- ja palvelurakennukset	Suunnittelu, neuvonta	67,9
Toimenpide 4	Energianeuvonta, koulutus, kampanjat ja valistus	Kuntien rakennukset ja toiminnot, asuin- ja palvelurakennukset, teollisuus	Neuvonta	
Toimenpide 5	Uusiutuvan energian osuuden lisääminen	Kuntien rakennukset ja toiminnot, asuin- ja palvelurakennukset, teollisuus	Cleantech, suunnittelu, neuvonta,	109,0
Toimenpide 6	Energiatehokas maankäytön suunnittelu	Asuin- ja palvelurakennukset, tieliikenne	Suunnittelu	<i>sis. toimenpiteet 3, 7-9</i>
Toimenpide 7	Keuyen liikenteen edistäminen	Tieliikenne	Suunnittelu, neuvonta	16,7
Toimenpide 8	Joukkoliikenteen	Tieliikenne	Suunnittelu	

	kehittäminen			
Toimenpide 9	Liikkumistarpeen vähentäminen	Tieliikenne	Suunnittelu, neuvonta	
Toimenpide 10	Liikennebiokaasun tuotannon ja jakelun edistäminen	Tieliikenne	Cleantech	
Toimenpide 11	Cleantech-ratkaisujen edistäminen yksityisautoilussa	Tieliikenne	Cleantech, neuvonta	
Toimenpide 12	Jätteen synnyn ehkäisy ja hyötykäytön tehostaminen	Jätehuolto	Suunnittelu, neuvonta, cleantech	9,9
Yhteensä				214,5
Lisätoimenpide 1	Kainuun metsien säilyttäminen hiilinieluna			
Lisätoimenpide 2	Luomu- ja lähiruoan suosion lisääminen			